

MUONION KUNTA, 3. KUNNANOSA

Toras-Siepin ranta-asemakaava, 3. Itä-Muonio, kiinteistöt 498-401-25-28, 498-401-25-36, 498-401-25-39 ja 498-401-25-57,
Valmisteluvaiheen (3.1. – 3.2.2025) nähtävilläoloaikana saapuneet lausunnot (6 kpl),
muistutukset (1 kpl) ja vastineet niihin.

Lausunnon antaja

1. Lapin ELY-keskus	Kaavanlaatijan vastine
<p>Sovellettava lainsäädäntö Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) nimike on muutettu lailla maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (752/2023), joka tuli voimaan 1.1.2025. Uusi nimike on 1.1.2025 alkaen alueidenkäyttölaki. Maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta annetun lain mukaan alueidenkäyttölain voimaan tullessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun soveltaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Toras-Siepin ranta-asemakaava on tullut vireille joulukuussa 2023, eli asia on tullut vireille maankäyttö- ja rakennuslain ollessa voimassa ja asia käsitellään loppuun soveltaen maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiä.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>
<p>Yleiskaavan ohjausvaikutus Valmisteluaineistosta antamassaan lausunnossa ELY-keskus katsoi, että kaavaluonnoksessa esitetty RM-1-alueen laajentaminen huomattavasti osayleiskaavassa matkailulle osoitettujen alueiden ulkopuolelle M- ja M-1-alueille on ristiriidassa osayleiskaavan ratkaisun kanssa. ELY-keskus katsoi, että osayleiskaava ei ole ollut tältä osin ohjeena ranta-asemakaavaluonnosta laadittaessa ja edellytti arvioimaan ranta-asemakaavan suhde yleiskaavaan. ELY-keskus kehotti kuntaa myös osoittamaan rakennusalojen ulkopuolisten RM-1-alueiden osoittamisen virkistysaluemerkinnällä. ELY-keskus toteaa, että kaavaselostuksessa on tuotu esille ranta-asemakaavaehdotuksen suhde yleiskaavaan riittävällä tavalla. RM-1-alueiden rakennusalojen ulkopuolisia RM-1-alueita on myös supistettu merkittävästi. ELY-keskus katsoo, että osayleiskaava on ollut ohjeena ranta-asemakaavaa laadittaessa.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>
<p>Kaavamuoto MRL 50 §:n mukaan alueiden käytön yksityiskohtaista järjestämistä, rakentamista ja kehittämistä varten laaditaan asemakaava, jonka tarkoituksena on osoittaa tarpeelliset alueet eri tarkoituksia varten ja ohjata rakentamista ja muuta maankäyttöä paikallisten olosuhteiden, kaupunki- ja maisemakuvan, hyvän rakentamistavan, olemassa olevan rakennuskannan käytön edistämisen ja kaavan muun ohjaustavoitteen edellyttämällä tavalla. Pääosa ranta-asemakaavaluonnoksessa osoitetusta matkailupalvelurakentamisesta sijoittuu ranta-alueen ulkopuolelle, kauimmillaan noin kilometrin päähän rantaviivasta ranta-alueen ulkopuolelle. ELY-keskus toistaa valmisteluaineistosta antamansa lausunnon kaavamuodon osalta ja katsoo, että ranta-asemakaava ei tässä tapauksessa ole oikea suunnitteluväline, kun otetaan huomioon MRL 73 §:n</p>	<p>Todetaan.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Kaavamuoto on Muonion kunnan tahtotilan mukainen ranta-asemakaava, jolla kunta haluaa varmistaa ettei kunnalle koidu kaavan edellyttämiä infrastruktuurin toteutus- tai yllä-</p>

<p>taen huomioon rakennusten korkeuden, rakentamista koskevat asemakaavamääräykset sekä ympäröivän puuston näkyviä rajaavan vaikutuksen. ELY-keskus pitää tärkeänä, että rakentamisen toteutamisessa kiinnitetään huomiota keinoihin, joilla pimeän ajan valaistuksen aiheuttamia haitallisia vaikutuksia voidaan vähentää tai lieventää.</p>	
<p><u>Rakennettu kulttuuriympäristö</u> ELY-keskus huomautti valmisteluaineistosta antamassaan lausunnossa, ettei ranta-asemakaavaluonnoksessa ollut tunnistettu osayleiskaavassa osoitettua valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö- ja arvokas maisema-alue (sk) -merkintää. ELY-keskus toteaa, että sk-merkintä on tuotu esille kaavamääräyksineen. ELY-keskus katsoo, että sk- merkinnän määräykset ovat asianmukaiset ja merkinnän rajaus noudattaa RKY-alueen rajausta. ELY-keskus toi esille valmisteluaineistossa antamassaan lausunnossa, että kaavaluonnoksesta puuttui Lapinkartanon sr-kohteiden suojelumääräykset. ELY-keskus katsoo, että sr-kohteille annettu määräys on asianmukainen, mutta viittaus rakentamislakiin on tarpeeton. Suojelumääräys perustuu MRL (AKL) 57 §:ään.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Kaavamääräystä korjataan viittauksen osalta. Korjaus on vähäinen. Tornionlaakson museon lausunnon johdosta Lapinkartanon pihapiiri jätetään pois kaavoitettavasta alueesta.</p>
<p><u>Ge-alueet ja luonnontilaiset lähteet</u> ELY-keskus toteaa, että suunnittelualueella sijaitsevat luonnontilaiset lähteet on inventoitu vuonna 2024 tehdyn luontoselvityksen yhteydessä. Kohteet on kaavaehdotuksessa osoitettu omalla merkinnällä (s-1), josta käy myös ilmi kohteiden vesilain mukainen suojelustatus. Kohteiden välittömään läheisyyteen ei ole osoitettu rakentamista. ELY-keskus katsoo, että luonnontilaiset lähteet on otettu riittävällä tavalla huomioon kaavaehdotuksessa. ELY-keskus on antanut kaavan valmisteluaineistosta lausunnon, jossa on kiinnitetty huomiota yleiskaavassa osoitettujen ge-alueiden ja ranta-asemakaavassa osoitetun matkailua palvelevien rakennusten korttelialueiden (RM-1) päällekkäisyyteen. Matkailua palvelevien rakennusten korttelialueet ja ge-alueet sijoittuvat kaavaehdotuksessa pitkälti päällekkäin, mutta ge-alueiden nykytilaa on kaavaehdotusta varten selvitetty vuonna 2024 tehdyn luontoselvityksen yhteydessä. Luontoselvityksessä on tarkasteltu ge-alueiden arvokkaimpien kohtien sijoittamista alueella, ja selvityksen perusteella kaavassa on osoitettu erikseen ge-alueen sisällä esiintyvät avorakka-alueet, joiden luonnontilaa ei saa vaarantaa. ELY-keskus pitää luontoselvityksessä esitettyjä tietoja riittävinä, mutta kiinnittää huomiota siihen, että kaavaselostuksessa olisi voinut vielä tarkemmin perustella rakentamisen sijoittamista ge-alueille. ELY-keskus kuitenkin katsoo, että yleiskaavan mukaiset ge-alueet on kaavaehdotuksessa otettu huomioon riittävällä tavalla.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p>
<p><u>Luontoympäristö ja Natura 2000-alue</u> Kaava-alue rajautuu Siepinjärveen (Toras-Sieppi), joka sisältyy Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvaan Tornionjoen ja Muonionjoen vesistöön (FI 1301912). Luontoselvityksessä on tultu loppupäätelmään, että suunniteltu lomarakentaminen ei tule heikentämään Toras-Siepin vesistöaluetta, eikä varsinaista Natura-arviointia tarvitse suorittaa. Lapin ELY-keskus toteaa, että arviointi laadittavan kaavan sekä muiden hankkeiden ja suunnitelmien yhteisvaikutuksista Natura-alueeseen puuttuu. Kaikessa Natura 2000 -alueilla tai niiden vaikutuspiiris-</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p>

sä harjoitettavassa toiminnassa on huolehdittava siitä, ettei toimenpiteillä merkittävästi heikennetä alueen valinnan perusteena olevia luontotyyppisiä tai lajien elinympäristöjä.

Kaava-alueella ei sijaitse perustettuja luonnonsuojelualueita, luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisia tiukasti suojeltuja luontotyyppisiä eikä myöskään tiedossa olevia luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) liitteiden 1 ja 3 koko maassa rauhoitettujen eläin- ja kasvilajien esiintymiä, liitteiden 5 ja 6 esiintymis- tai havaintopaikkoja eikä luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteiden II ja IV eläin- tai kasvilajien havaintopaikkoja. Alueella tai sen läheisyydessä ei ole myöskään tiedossa olevia lintudirektiivin artiklassa 1 tarkoitettujen, luonnonsuojelulain 73 § nojalla rauhoitettujen suurten petolintujen pesäreviirejä. ELY-keskus katsoo, että ranta-asemakaavaehdotuksen luontoselvitys on riittävä ja siinä esitetyt suositukset on otettu huomioon kaavaehdotuksessa.

Liikenne

ELY-keskus katsoo, että valmisteluaineistosta annetussa lausunnossa mainitut liikennettä koskevat asiat on huomioitu riittävästi.

Torassiepintien varteen on kaavaehdotuksessa osoitettu virkistysalue (VR). ELY-keskus huomauttaa, että virkistysalueilla taajamien ulkopuolella päiväaikainen melu tulee olla alle 45 dB ja yöaikainen melu alle 40 dB (VNp 993/1992 mukaiset yleiset melutason ohjeet). ELY-keskus kehottaa kuntaa harkitsemaan viheralueen osoittamista esimerkiksi suojaviheralueena (EV).

Kaavamerkinnot ja -määräykset

ELY-keskus katsoi valmisteluaineistossa antamassaan lausunnossa, että rakentamisen osoittaminen kyseessä olevalle alueelle edellyttää erityisen tarkkaa suunnittelua. Toras-Siepin kaava-alueen järjestämisen, rakentamisen ja kehittämisen tulee olla yksityiskohtaista, kuten MRL 50 §:ssä asemakaavan tarkoituksesta todetaan. ELY-keskus katsoi, että asemakaavassa tulee selkeästi osoittaa korttelialueet ja rakentamiseen tarkoitetuille korttelialueille rakennusalat, jotta asemakaava ohjaa rakentamista, kuten MRL:ssa edellytetään. Korttelit ja niillä olevat rakennuspaikat/tontit tulee numeroida. ELY-keskus toistaa valmisteluaineistosta antamansa lausunnon tältä osin. Kaavaehdotuksessa RM-1-korttelit ovat erittäin laajoja ja niille on osoitettu ainoastaan ohjeellisia rakennusaloja. ELY-keskus kannustaa rakennuspaikkojen/tonttien osoittamiseen korttelialueelle.

ELY-keskus toteaa, että kaavaehdotuksessa kaava-alueen luoteisosan MY-alueet on muutettu MA-alueeksi. ELY-keskus tuo esille, että MRL 128 §:n mukainen maisematyölupavaade on mahdollinen myös ranta-asemakaavan MA-alueella.

ELY-keskus huomauttaa, että MA-alueen osalta kaavakartan ja merkintöjen selityksen väri ei vastaa toisiaan. Ympäristöministeriön oppaan (opas 12 asemakaavamerkinnoista ja -määräyksistä) mukaan MA-merkinnän väri on keltainen. ELY-keskus katsoo, että merkintä tulee korjata vastaamaan edellä mainittua opasta.

Sen lisäksi, mitä edellä on todettu kaavamerkinnoista ja -määräyksistä, ELY-keskus muistuttaa, että ympäristöministeriön asetus maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta (Katja-asetus) astui voimaan 11.6.2024. Asetuksen myötä maankäyttö- ja rakennuslain (alueidenkäyttölain) mukaisissa

Merkitään tiedoksi.

Merkitään tiedoksi.

Suunnittelualueelle on laadittu meluselvitys syksyllä 2024. Selvityksen perusteella liikennemelu ei aiheuta rajoitteita maankäytölle.

Rakennusaloja on tarkennettu ehdotusvaiheeseen suunnittelun tarkentamisen myötä. Niitä on edelleen tarkennettu ehdotusvaiheen jälkeen. Tarkennukset ovat vähäisiä eivätkä edellytä kaavamateriaalin uudelleen nähtäville panoa.

Rakennuspaikat numeroidaan ohjeellisina. Lisäykset ovat luonteeltaan vähäisiä eivätkä edellytä kaavamateriaalin uudelleen nähtäville panoa. Korttelissa 3 rakennusalat ovat väljemmät johtuen alueen reservi- ja tukitoimintoluonteesta puustoltaan tasalaatuisessa metsässä. Muualla rakennusalat ovat osoitettu alueen ominaisuudet; maisemarakenne ja sen mittakaava, luonto- ja topografiset olosuhteet sekä peitteisyys huomioiden.

Merkitään tiedoksi. Tornionlaakson museon lausunnon johdosta MA-alueet, joilla sijaitsee arvokasta tai potentiaalisesti arvokasta rakennettua ympäristöä jätetään vahvistamatta kunnes ko. alueille on löytynyt sellainen maankäytöllinen ratkaisu jonka pohjalta voidaan aluetta kehittää myös rakennettu kulttuuriperintö riittävästi huomioiden.

Merkitään tiedoksi.

kaavoissa käytettävistä merkinnöistä 31.3.2000 annettu ympäristöministeriön asetus kumottiin. Asetus sisältää siirtymäsäännöksen, jonka mukaan kumottua merkinnöistä annettua ympäristöministeriön asetusta voidaan soveltaa vuoden 2028 loppuun asti.	
2. Lapin liitto	Kaavanlaatijan vastine
Suhde maakuntakaavaan Ranta-asemakaava-alue sijoittuu 16.5.2012 lainvoiman saaneessa Tunturi-Lapin maakuntakaavassa pääosin matkailupalveluiden alueelle Oloksen matkailukeskus (RM 1408) ja osittain maa- ja metsätalousvaltaisella alueella (M 4529). Ranta-asemakaava-alue kuuluu Levi-Ylläs-Olos-Pallas-Hetta matkailun vetovoima-alueeseen (mv 8411) ja sijoittuu osittain kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeälle alueelle Toras-Siepin kylä (ma 6000). Ranta-asemakaava-alue rajautuu Tornionjoen-Muonionjoen Natura-alueeseen. Ranta-asemakaava-alueen länsiosassa kulkee maakuntakaavassa osoitettu ulkoilureitti. Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on annettu myös koko maakuntakaava-alueella koskevia suunnittelumääräyksiä muun muassa poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta, arvokkaiden maisema-alueiden sekä kulttuuri- ja luonnonympäristöjen huomioimisesta sekä rannan suuntaisen kulkuyhteyden turvaamisesta. Ranta-asemakaavan suunnittelualue sijaitsee Olos-Särkijärvi-Toras-Sieppi oikeusvaikutteisen osayleiskaavan alueella. Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa, mutta on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Lapin liiton virasto toteaa Toras-Siepin ranta-asemakaavan valmisteluaineiston toteuttavan Tunturi-Lapin maakuntakaavan tavoitteita.	Merkitään tiedoksi. Merkitään tiedoksi. Merkitään tiedoksi. Merkitään tiedoksi. Merkitään tiedoksi.
3. Tornionlaakson museo	Kaavanlaatijan vastine
Muonion kunta on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa Torasiepin ranta-ase-makaavan kaavaehdotuksesta. Lausuntopyyntöön liitteenä museolle on toimitettu kaa-vaehdotus (29.11.2024), kaavaselostus sekä muun muassa arkeologinen inventointi (18.–19.6.2024), inventointi ja kulttuuriympäristöselvitys (2024) ja maisemaselvitys (22.11.2024). Suunnittelualue sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella Ounas- ja Pallastunturien maisemat (VAMA2021) sekä osittain Torassiepin kylän valtakunnallisesti merkittävässä rakennetussa kulttuuriympäristössä (RKY2009). Tornionlaakson museo on lausunut kaavan valmisteluaineistosta 16.8.2024. <i>Kaavaehdotus sekä rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman vaaliminen</i> Kaavaselostuksen mukaan valmisteluaineistosta saatujen lausuntojen perusteella kaavakarttaan tehtiin muutoksia muun muassa RM-1-alueiden rajausten osalta sekä kaavaselostusta on täydennetty mm. vaikutusten arvioinnin osalta. Lisäksi rakennusaloja, kerrokorkeuksia ja rakennusoikeuksia on tarkennettu ja täsmennetty. Selostuksen mukaan tarvittavat selvitykset on laadittu ja ne on huomioitu kaavakarttaan merkintöinä ja määräyksinä sekä liitetty kaavaselostuksen liiteasiakirjoiksi.	Merkitään tiedoksi. Merkitään tiedoksi.

<p>Ranta-asemakaavan kaavaehdotuksessa suunnittelualueelle on osoitettu viisi Matkailua palvelevien rakennusten korttelialuetta (RM-1), joille on osoitettu yhteensä 18900 k-m² rakennusoikeutta, alue kattaa yli kolmasosan kaava-alueesta (noin 63,5 ha). Matkailua palvelevien rakennusten suurimmaksi sallituksi kerroskorkeudeksi on osoitettu pääosin II (II, 2/3k II ja lu 2/3) lukuun ottamatta suunnittelualueen korkeimmalle kohdalle sijoitetulle hotellille varattua rakennus-alaa, jossa suurin sallittu kerroskorkeus on 1/3k III. Hotellille sallittua kerroskorkeutta on lisätty yhdellä kokonaisella kerroksella valmisteluvaiheessa nähtävillä olleesta kaavaluonnoksesta.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Hotelli ei sijaitse suunnittelualueen korkeimmalla kohdalla vaan rinne-alueella. Suunnittelualueen korkein kohta +309.3 m (N2000) sijaitsee maa- ja metsätalousalueella (M) n. 0.5 km hotellin rakennusalueesta kaakkoon. Rinnealueelle sijoittuva hotelli tulee sijaitsemaan korkeuskäyrillä +295.4 ...+297.5 m (N2000).</p>
<p>Torassiepin rantaan on osoitettu Asuinpientalojen korttelialue merkinnällä AP-1. Alueelle on osoitettu kolmen tonttia, joilla on rakennusoikeutta yhteensä 1050 k-m² ja suurin sallittu kerroskorkeus II. Lisäksi kaavaehdotuksessa alueelle on osoitettu RM-1 alueiden ympärille Maa- ja metsätalousaluetta (M) ja Torassiepiintien varteen Virkistysaluetta (VR).</p> <p>Tornionlaakson museo pitää hyvänä, että RM-1 korttelialueita on pienennetty, mutta toteaa, että RM-1-alueiden sijoittaminen yleiskaavassa osoitettujen R- ja RM-1-alueiden ulkopuolelle pirstoo yhtenäistä metsäaluetta ja hajauttaa yhdyskuntarakennetta vähentäen alueen perinteiselle elinkeinolle, poronhoidolle tärkeää rakentamisesta vapaata aluetta. Lisäksi museo haluaa tuoda esiin, että osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mainitusta poiketen muita kaavavaihtoehtoja ei ole edelleenkään esitetty, jolloin suunnittelua ei ole toteutettu osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ilmoitetulla tavalla.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Rakentaminen on osoitettu sinne, missä ihminen on jo muokannut ympäristöä mm. metsänhoidollisin toimenpitein, mikä on todettavissa kaavamateriaalista. Muonion paliskunta ei ole nähnyt tarpeelliseksi antaa ehdotusvaiheessa enää lausuntoa. Asemakaavan valmisteluvaiheessa maanomistaja on teettänyt alueelta masterplanin, jossa on tutkittu alueen käyttömahdollisuuksia ja -vaihtoehtoja. Masterplania on päivitetty prosessin aikana ja se on toiminut kaavan laadinnan pohjana. Suunnitelma perustuu taustaselvitysten lisäksi lukuisiin maastokäynteihin sekä sulan maan että talven aikana.</p>
<p>Torassiepin maisemallisesti arvokas peltoalue on kaavaehdotuksessa osoitettu Tornionlaakson museon esittämällä tavalla merkinnällä MA. Merkintään on liitetty määräys, jonka mukaan <i>Ympäristön tilaan vaikuttavia toimenpiteitä suoritettaessa ja alueen läheisyyteen rakennettaessa on varmistettava, ettei merkinnän mukaisen alueen luontoarvoja vaaranneta tai heikennetä.</i> Museo pitää hyvänä, että maisemallisesti arvokkaiden peltoalueiden perinnebiotooppi- ja luontoarvot on huomioitu kaavassa, mutta kaavamääräystä on syytä täydentää tekstillä: <i>Alue on säilytettävä avoimena peltona.</i> Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan MA-alueen väri on syytä muuttaa kaavakartalle nykyisestä vihreästä kirkkaan keltaiseksi kaavamerkinnöistä annettujen oppaiden suositusten mukaisesti, jotta alueen käyttötarkoitus ei sekoitu kaavassa osoitettuun Maa- ja metsätalousalueeseen (M) tai RM-1-alueeseen. MA-alueille ja Lapinkartanon eli Siepin tilan eteläpuolelle RM-1-alueelle on osoitettu luo-1-merkintä, jolla kaavaselostuksen mukaan huomioidaan paremmin kyseisen alueen luonnonarvot. Siepin pihapiirin RM-1-alueella sijaitsevista rakennuksista kuusi ja pihapiirin lähistön MA-alueilla kolme rakennusta on osoitettu kaavaehdotuksessa suojeltaviksi rakennuksiksi merkinnällä sr. Siepin</p>	<p>Tornionlaakson museon lausunnon johdosta MA-alueet, joilla sijaitsee arvokasta tai potentiaalisesti arvokasta rakennettua ympäristöä jätetään vahvistamatta kunnes ko. alueille on löydyntynyt sellainen maankäyttöllinen ratkaisu jonka pohjalta voidaan aluetta kehittää myös rakennettu kulttuuriperintö riittävästi huomioiden.</p> <p>Ks. vastine yllä.</p> <p>Suojeltavia rakennuksia sisältävät kaava-alueen osat on rajattu pois vahvistettavasta kaava-alueesta,</p>

tilan pihapiiri on lisäksi osoitettu merkinnällä s: *Suojeltava alueen osa. Pihapiirin ulkoinen ilme tulee pääpiirteissään säilyttää.* Kaavakartan sr-merkinnän kaavamääräyksestä on syytä korjata kirjoitusvirhe (sana: rakennustieteellisesti -> rakennustaiteellisesti) ja tarkistaa maankäyttö- ja rakentamislakia (MRL) ja/tai rakentamislakia (RL) koskeva viittaus. Museon käsityksen mukaan MRL § 57.2 kohtaa vastaava kohta on 1.1.2025 lähtien alueidenkäyttölain (AL) § 57.2. Museo esittää suojeltavien rakennusten kaavamääräystä tarkennettavaksi seuraavasti: *Suojeltava rakennus. Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemallisesti arvokas rakennus, jota MRL/AL § 57.2 nojalla ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavien toimenpiteiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen ja sen ympäristön erityiset arvot säilyvät. Ennen rakennusta tai sen ympäristöä muutaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee alueelliselle vastuumuseolle varata tilaisuus lausunnon antamiseen.*

Torassiepin kylän valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön kuuluva osa kaavoitettavasta alueesta on osoitettu viivamerkinnällä sk: *Kyläkuvallisesti ja maisemallisesti tärkeäksi alueen osaksi* ja siihen on liitetty Tornionlaakson museon aiemmassa lausunnossaan esittämä kaavamääräys. Kaavakartalla nyt oleva sk-rajaukset ei täysin vastaa RKY-alueen rajausta. Rajaus on syytä päivittää vastaamaan RKY-alueen virallista rajausta.

Museo pitää hyvänä, että ranta-asemakaavan kaavamääräyksiin on liitetty valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueita koskeva yleismääräys (Asemakaavamääräys nro 17.) sekä maisematyölupavelvoite (Asemakaavamääräys nro 15.). Ne tukevat valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen arvojen vaalimista sekä mahdollistavat osayleiskaavassa esiin nostettujen rantamaiseman ja luontoarvojen vaalimisen sekä metsänhoitosuosituksen noudattamisen alueelle kohdistuvissa toimenpiteissä ja lupa-asioissa.

Lisäksi museo pitää hyvänä, että yleismääräyksillä edellytetään uudis-, täydennys- ja korjausrakentamisen sovittamista ympäröivään maisemaan ja rakennuskantaan sekä ohjataan uudisrakentamisen julkisivumateriaaleja ja -väriä, pihapiirien muodostamista sekä rajoitetaan rakennuspaikkojen maanmuokkausta ja edellytetään maisemointia ja rakentamattomien tonttien osien säilyttämistä luonnontilaisina (Asemakaava-määräykset 2., 3., 4. ja 5.).

Selvitykset ja vaikutusten arviointi

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan kaavan laatimisen ja vaikutustenarvioinnin kannalta on ongelmallista, että kaavan perusselvitykset tehdään vasta valmisteluaineiston nähtävillä olon jälkeen. Museon käsityksen mukaan selvitykset ovat keskeinen osa valmisteluaineistoa. Selvitysten on tarkoitus palvella suunnittelun apuvälineenä eikä olla suunnittelusta irrallisia dokumentteja. Selvitysten riittävyyteen ja niiden vaikutukseen suunnitteluun tulisi museon näkemyksen mukaan viranomaisten ja yleisön pystyä ottamaan kantaa jo valmisteluaineistosta annettavissa lausunnoissa.

Museon näkemyksen mukaan valmisteluaineisto tulisi asettaa nähtävälle vasta selvitysten valmistuttua tai valmisteluaineisto tulisi asettaa uudelleen nähtävälle, erityisesti silloin, kun kyse on suunnittelualueen arvojen näkökulmasta erittäin keskeisistä selvityksistä. Torassiepin ranta-asemakaavan yhteydessä kaikki keskeiset selvitykset:

kunnes ko. alueille on löytynyt sellainen maankäytöllinen ratkaisu jonka pohjalta voidaan aluetta kehittää myös rakennettu kulttuuriperintö riittävästi huomioiden.

SK-rajaukset päivitetään vastaamaan RKY-alueen virallista rajausta. Korjaus on vähäinen eikä edellytä kaavamateriaalin uudelleen nähtävilepanoa.

Merkitään tiedoksi.

Merkitään tiedoksi.

Selvitykset ovat keskeinen osa kaavamateriaalia ja kaavaehdotus on laadittu niiden pohjalta. Kaavaprosessin valmisteluvaiheessa ei vielä ole tiedossa kaikkia selvityksiä mitä viranomaiset edellyttävät vaan ne selviävät valmisteluvaiheen viranomaislausunnoissa ja ennen sitä pidetyissä viranomaisneuvotteluissa (22.2.2024). Valmisteluvaiheen kuuleminen on vapaaehtoinen vaihe, jossa kuullaan osallisia, mm. viranomaisia. Museoviraston näkemys on perusteltu, mutta ei perustu alueidenkäyttölakiin tai maankäyttö- ja rakennusasetukseen.

maisemaselvitys, rakennetun kulttuuriympäristön inventointi, arkeologinen inventointi ja luontoselvitys, on laadittu vasta valmisteluaineisto nähtävillä olon jälkeen.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan suunnittelualueen suurimman ja korkeimman rakennusmassan (hotelli) sijoittaminen vaaran lakialueelle on ristiriidassa valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen vaalimisen kanssa. Laaditun maisemaselvityksen mukaan suunniteltu hotelli tuo uuden, erityisesti hämärän ja pimeän aikaan maisemassa erottuvan elementin valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen merkittävälle näköalapaikoille Pallastuntureille ja Keimiötunturille sekä esimerkiksi aluetta ympäröiville Olos- ja Särkituntureille. Keimiötunturin laella sijaitsee yksi **Kemin ja Tornion vanhan rajan rajapyykkien** valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY2009) rajapyykki, jolloin suunnitellulla rakentamisella on vaikutuksia myös kyseisen valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön kokemiseen. Tämä tulee tuoda esiin kaavan vaikutusten arvioinnissa suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.

Kaavoitettavalta alueelta on laadittu *Muonio – Toras-Sieppi inventointi ja kulttuuriympäristöselvitys* (Arco Architecture Company Oy, 2024). Selvityksessä on inventoitu Siepin tilan pihapiiri ja sitä ympäröivillä pelloilla olevia rakennuksia, lomakylän rakennuskanta sekä uudempia matkailua palvelevia rakennuksia. Selvityksestä ilmenee rakennuskannan nykytila ja säilyneisyyttä. Muun muassa lomakylän vanhimpien rakennusten osalta on todettavissa, että rakennuskanta on melko yhtenäistä ja edustaa vaatimatonta, mutta melko tyypillistä 1960–1980-lukujen pienimuotoista matkailupalvelurakentamista. Siepin tilan osalta tietoja on täydennetty kyläkuvallisesti ja maisemallisesti tärkeällä peltoalueella sijaitsevien talousrakennusten osalta. Museo pitää erittäin valitettavana, että selvityksen laajuudesta tai toteuttamistavasta tai lähteistä ei ole oltu yhteydessä alueelliseen vastuumuseoon. Selvityksen lähdeluettelon perusteella inventoinnin yhteydessä ei ole hyödynnetty kunnan rakennuslupa-aineistoa tai kiinteistörekisteriä eikä Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeen inventointia. Siepin pihapiiriin osalta nyt toteutettu inventointi ei tuo peltoalueella sijaitsevien rakennusten lisäksi uutta tietoa kaksikymmentä vuotta aiemmin toteutettuun Lapin kulttuuriympäristöt -hankkeen

Kyseessä ei ole vaaran lakialue vaan rinnealue, mikä on pääteltävissä korkeuskäyrien, vaaran muodon ja ympäröivän maisemarakenteen pohjalta.

Maisemaselvityksen yhteenvedossa s.14 todetaan seuraavaa: ” Sen sijaan näkemäalueilla voi pimeään aikaan erottua tarkastelualueelta heijastuvaa valoa joka tulee alueen rakennusten valolähteistä (ikkunapinnat, ovet, mahdolliset ulkovalaisimet). Valolähteet vaaran rinteellä voidaan etenkin alemmaa tarkastelutuna (esim. Toras-Sieppi -järven jäältä) kokea häiritsevänä tarkastelualueen lähietäisyydellä (arviolta alle kahden kilometrin säteellä) mutta mitä kauemmas mennään sen enemmän tarkastelualueelta säteilevä valo sulautuu osaksi lähialueen, etenkin Toras-Siepin kylän rakennuskannan ja ulkoalueiden (tiet, pihat) valaistusta.

Kaavan toteuttamisen mahdollistama muutos ja sen suuruus maisemakuvassa Keimiö-, Olos- ja Pallastunturien suunnista tarkasteltuna jää kohtuullisen pieneksi johtuen suhteellisen suurista etäisyyksistä (yli 7 km) tarkastelualueeseen.

Kaavaselostusta täydennetään vaikutusten arvioinnilla lähes 8 km etäisyydellä sijaitsevan rajapyykin kokemisen osalta (vaikutus on vähäinen). Täydennys on vähäinen eikä edellytä kaavamateriaalin uudelleen nähtävilepanoa.

Selvityksen laatija on yhteydessä Tornionlaakson museoon ja päivittää sekä korjaa selvityksen tarvittavilta osin tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Alueet, joilla sijaitsee arvokasta tai potentiaalisesti arvokasta rakennettua ympäristöä jätetään vahvistamatta kunnes ko. alueille on löytynyt sellainen maankäyttölinen ratkaisu jonka pohjalta voidaan

<p>inventointiin. Vanhemmassa inventoinnissa on nyt esitettyä tarkempaa tietoa muun muassa rakennusten rakentamishistoriasta.</p> <p>Pihapiirin ja Siepinjärven väliseltä peltoalueelta on inventoitu venevaja ja kolme latoa, joista kaksi on virheellisesti oletettu aitoiksi. Myös muiden rakennusten osalta on selvää, ettei inventoijalla ole ollut riittävää tietoa perinteisestä rakentamisesta, sillä esimerkiksi riihi on inventoinnissa nimetty saunaksi. Nämä Lapin kulttuuriympäristöt tuetuksi -hankkeessa kerätyt tiedot olisivat olleet saatavilla Tornionlaakson museon ylläpitämästä kulttuuriympäristötietojärjestelmästä (MIP). Siepin pihapiirin kohdalla rannassa sijaitsevaa rakennusta ei ole inventoitu lainkaan, joten selvityksen perusteella ei ole mahdollisuutta arvioida onko rakennusta tarpeen osoittaa suojeltavaksi sr-merkinnällä muiden Siepin tilan rakennusten tapaan.</p> <p>Inventoitu venevaja ja yksi ladoista sijaitsee suunnittelualueen ulkopuolella, viereisen kiinteistön alueella ja kuuluvat Kotakorvan tilaan. Kyseinen venevaja on maiseman ja kulttuuriympäristön kannalta erittäin tärkeä rakennus, mutta mikäli rakennus on toisen omistajan, on se syytä poistaa selvityksestä etenkin, kun rakennuksesta on julkisesti nähtävillä olevassa selvityksessä esitetty valokuvia sisätiloista. Museo suosittelee kuntaa poistamaan selvityksen nettisivuiltaan, kunnes se on korjattu.</p> <p>Lomakylän osalta ei ole selvitetty alueen rakentamishistoriaa, eli sitä kenen toimesta lomakylä on alun perin rakennettu ja mitä toimintoja alueella on mahdollisesti aiemmin ollut. Tämän vuoksi lomakylän merkitystä osana matkailupalvelujen ja Lapin alueen lomarakentamisen kokonaisuutta ja ilmiötä on mahdotonta arvioida. Lisäksi inventointia ei ole toteutettu johdonmukaisesti alueittain/pihapiireittäin ja raportti on tallennettu taittoversiona, mitkä vaikeuttavat selvityksen lukemista ja sisällön hahmottamista.</p> <p>Selvityksen perusteella on myös todettavissa, että lomakylän rakennuskanta on suhteellisen hyväkuntoista, minkä vuoksi Tornionlaakson museo haluaa muistuttaa, että kestävä kehityksen edistämiseksi ja ilmastomuutoksen vastaisten tavoitteiden vuoksi maankäytön suunnittelussa tulee pyrkiä aiempaa enemmän olemassa olevan rakennuskannan säilyttämiseen ja korjaamiseen purkamisen ja uudisrakentamisen sijaan (maankäyttö- ja rakennuslaki / alueidenkäyttölaki 50 §). Tähän asiaan on kiinnitetty huomiota myös tuoreessa Ympäristöministeriön ja Hämeen ELY-keskuksen <i>Vaihtoehtoja purkamiselle</i> -julkaisussa (2024), jonka mukaan materiaalisidonnaisiin päätöihin tulisi jatkossa kiinnittää enemmän huomiota erityisesti olemassa olevaa rakennuskantaa koskevassa päätöksenteossa.</p> <p>Lisäksi Tornionlaakson museo haluaa muistuttaa kuntaa ja kaavan laatijaa siitä, että rakennetun ympäristön tietojärjestelmää (RYHTI) on ympäristöhallinnon tavoitteiden mukaan tarkoitus laajentaa vuosina 2025–2029 rakentamisen ja alueidenkäytön tietojen lisäksi muun muassa kulttuuriympäristötiedolla. Tässä kaavahankkeessa laadittu pdf-muotoinen kulttuuriympäristön inventointiraportti on irrallinen, ei paikkatietoon perustuva dokumentti, jollaisten vieminen järjestelmään täytyy kunnan aina tehdä erikseen. Tornionlaakson museo suosittelee kunnia toteuttamaan inventoinnit suoraan paikkatietoon perustuvaan kulttuuriympäristön tietojärjestelmään, josta tieto tulevaisuudessa on mahdollista liittää suoraan rajapinnan kautta rakennetun ympäristön tietojärjestelmään. Tornionlaakson museon ylläpitämä kulttuuriympäristön tietojärjestelmä, MIP on kunnille ilmainen.</p>	<p>aluetta kehittää myös rakennettu kulttuuriperintö riittävästi huomioiden.</p> <p>Selvityksen laatija on yhteydessä Tornionlaakson museoon ja päivittää sekä korjaa selvityksen tarvittavilta osin tarkoituksenmukaisessa laajuudessa.</p> <p>Ko. venevaja poistetaan selvityksestä.</p> <p>Lomakylän rakentamishistoria pyritään selvittämään päivitettyyn selvitykseen. Selvitys jätetään pois vahvistettavasta kaavamateriaalista, kunnes selvitys on täydennetty ja korjattu kaavan tarkoituksenmukaisuus huomioiden.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p>
--	---

Arkeologinen kulttuuriperintö

Tornionlaakson museo on valmisteluaineistosta antamassaan lausunnossa tuonut esiin, että **Toras-Sieppi leirintäalueen** (*tunnus muinaisjäänösrekisterissä 1000006455*) muinaisjäänösalue ja sen ympäristö on syytä jättää uudisrakentamisen ja korttelialueiden ulkopuolelle. Kaavaehdotuksessa muinaisjäänösten alue ja lähiympäristö on kuitenkin edelleen osoitettu Matkailua palvelevien rakennusten korttelialueeksi (RM-1) ja muinaisjäänösten välittömään läheisyyteen on osoitettu rakentamista. Tornionlaakson museo toteaa, että kaava on siten maankäyttö- ja rakennuslain / alueidenkäyttölain 5 § toisen momentin kolmannen kohdan vastainen. Rakentaminen muinaisjäänösalueelle ja sen välittömään läheisyyteen edellyttää muinaismuistolain 11 § mukaista kajoamislupaa, jolloin RM-1 merkintä voi johtaa maanomistajan kannalta kohtuuttomaan tilanteeseen, koska kaavamääräys tai rakennuslupa ei korvaa muinaismuistolain vaatimia lupamenettelyjä.

Kaavaehdotuksessa olevat muinaisjäänöstä koskevat suojelumääräykset eivät myöskään ole riittäviä alueidenkäyttölain 57 § toisen momentin edellyttämällä tavalla. Asemakaavamääräyksissä oleva teksti ”Muinaismuistolaila (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Aluetta koskevista tai siihen liittyvistä suunnitelmista on pyydettävä alueellisen vastuumuseon (Tornionlaakson museo) lausunto.” tulee siirtää asemakaavamerkintöihin, merkinnän **sm** (Alueen osa, jolla sijaitsee muinaismuistolaila (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös) yhteyteen. Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan kaavamääräykset tulee sijoittaa kaavamerkinnän yhteyteen, kuten muissakin Muonion ranta-asemakaavoissa on menetelty.

Suunnitellun ranta-asemakaavan alueella sijaitseva muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama kiinteä muinaisjäänös **Toras-Sieppi leirintäalue** kohteessa on tehty arkeologisia tarkastuksia ja inventointeja vuosina 1989, 1995 ja 2004 sekä 2024. Kohteeseen liittyvissä arkeologisissa tutkimuksissa käy toistuvasti ilmi, että muinaisjäänösalueen tarkka aluerajaus tulee määrittää tarkemmissa tutkimuksissa.

Tornionlaakson museo edellytti valmisteluaineistosta antamassaan lausunnossa (16.8.2024) arkeologisen inventoinnin tekemistä kaava-alueella. Lisäksi huomautettiin, että kaavasunnitelman mukainen rakentaminen vaatii alueella tehtävää tarkkuusinventointia, jotta esihistoriallisen asuinpaikan todellinen laajuus saadaan selville. Tornionlaakson museo on lisäksi lausunnossaan (8.2.2023; 2994/12.03.03.00.01/2023), liittyen suunnitellun kaava-alueen rakentamiseen, tuonut esiin, että alueella tulee tehdä tarkkuusinventointi. Lisäksi Museovirasto on vuosina 2010–12 kohteeseen liittyvissä lausunnoissaan todennut, että kyseisen muinaisjäänöksen alueelle toteutettava rakentaminen edellyttää tarkempia selvityksiä muinaisjäänöksen laajuuden ja luonteen selvittämiseksi ja rakentamisen ohjaamiseksi alueella. Edellä mainittu koskee erityisesti rakentamista, johon olennaisena osana liittyy sekä perustusten että infrastruktuurin teko.

Suunnitellulla ranta-asemakaavan alueella on tehty arkeologinen inventointi kesällä 2024. Inventoinnissa ei havaittu uusia muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäänöksiä, mutta selvitys **Toras-Sieppi leirintäalueen** kohdalla ei ole riittävä. Museoviraston ohjeistuksen mukaan yleisinventointi ei ole asemakaavatasolla riittävä. Kyseisen vuoden 2024 inventoinnin osalta ei ole oltu yhteydessä alueelliseen vastuumuseoon ja näin käsitykset vaadittavasta inventoinnin tyypistä ovat olleet eriäviä.

Tornionlaakson museon tarkoittama kortteli 2 (RM-1) jossa Toras-Sieppi leirintäalue sijaitsee jätetään vahvistamatta kunnes ko. kiinteistön alueelle on löytynyt sellainen maankäytöllinen ratkaisu jonka pohjalta voidaan aluetta kehittää myös arkeologinen kulttuuriperintö riittävästi huomioiden.

Muinaisjäänöksiä sisältävät kaava-alueen osat on rajattu pois vahvistettavasta kaava-alueesta, kunnes ko. alueille on löytynyt sellainen maankäytöllinen ratkaisu jonka pohjalta voidaan aluetta kehittää myös arkeologinen kulttuuriperintö riittävästi huomioiden.

Merkitään tiedoksi.

Museovirasto on laatinut kesän 2024 aikana arkeologisen inventoinnin kaava-alueesta, joka on osa kaava-aineistoa. Museoviraston mukaan tutkimustarve on määritelty viranomaisneuvottelussa ja inventointi tehty niistä lähtökohdista.

Tornionlaakson museon lausunnon johdosta kortteli 1 (AP-1) ja kortteli 2 (RM-1) jätetään vahvistamatta kunnes ko. kiinteistöjen alueita on selvitetty riittävästi ja alueelle on löytynyt sellainen maankäytöllinen ratkaisu jonka pohjalta voidaan aluetta kehittää myös arkeologinen kulttuuriperintö riittävästi huomioiden.

Museoviraston arkeologisten kenttäpalvelujen asiaa koskevan vastineen mukaan Tornionlaakson museoon (TLM) on oltu kirjallisesti yhteydessä 14.6.2024. Sähköpostiviestissä on tiedusteltu inventointiin liittyen onko

Inventoinnin 2024 tuloksiin perustuen, havaittiin, että kivikautisen asuinpaikan toteaminen ja säilyneisyyden sekä laajuuden määrittäminen vaatisi koekaivauksen tai vähintään tarkkuusinventoinnin. Painanteiden muinaisjäännöstyyppien määrittely ei myöskään selviä ilman kajoavia tutkimuksia. Vuoden 2024 inventoinnin tulos tukee siis jo edellä esiin otettua ja aikaisemmin toistuvasti esiin tullutta tarvetta selvittää Toras-Sieppi leirintäalue nimisen muinaisjäännösalueen laajuus sekä laatu tarkemmilla arkeologisilla tutkimuksilla.

Tornionlaakson museo edellyttää alueella toteutettavaksi tutkimusluvullista tarkkuusinventointia, johon liittyy kajoamisluvan varaista tutkimista ja jonka tulosten pohjalta voidaan ohjata kaavan suunnittelu ja rakentamista sekä erityisesti määritellä selkeästi rakentamislupaan liittyvään muinaismuistolain 11 § mukaiseen kajoamisluvamennettelyn tarve.

Hankkeesta vastaavan tulee tilata ja kustantaa tutkimukset arkeologisia kenttäpalveluja tarjoavalta toimijalta, ottaen huomioon arkeologisten kenttätöiden laatuohjeet. Valitun arkeologisen toimijan tulee ottaa ajoissa yhteyttä Tornionlaakson museoon ja pyytää ohjeistusta.

Tornionlaakson museo toistaa aikaisemmassa lausunnossaan antamansa huomion, että kaavaselostuksessa (29.11.2024) tulisi ilmetä kaava-alueella sijaitsevan arkeologisen kohteen tiedot ja kuvailu; Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin mukaiset nimi ja tunnusnumero. Järvenrantojen kivikautisten sekä historiallisten asuinpaikkojen lisäksi kaavan lähimaisema-alueelta löytyy elannon hankintaan tai elinkeinon liittyviä arkeologisia kohteita. Siepinkuru (498010043), vaikuttava 29 pyyntikuopan nauha reilun 2 km päässä kaavalta, kertoo osaltaan alueen arkeologisesta luonteesta, johon **Toras-Sieppi leirintäalue** kohde liittyy oleellisesti. Vaikutusten arvioinnissa ei ole otettu riittävästi huomioon arkeologista kulttuuriperintöä. Kaavan vaikutusarvioinnin mukaan kaavalla ei olisi vähäistä suurempia vaikutuksia alueelle sijoittuviin muinaisjäännöksiin. Vaikutusten arviointi on museon näkökulmasta riittämätön ja harhaan johtava, koska tunnetun muinaisjäännöksen ympäristöön on kaavaehdotuksessa osoitettu rakentamista ja asemakaavatasolla vaadittavat selvitykset puuttuvat. Ehdotuksen mukainen rakennusten sijoittelu olisi arkeologisen kulttuuriperinnön osalta vaikutuksiltaan merkittävä. Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan kaavaa varten laaditut selvitykset eivät ole riittävät kulttuuriympäristön osalta ja esitetty kaavaratkaisu ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain / alueidenkäyttölain 1 §, 5 §, 54 § ja 57 § eikä maankäyttö ja rakennusasetuksen 1 § ja 25 § vaatimuksia rakennetun kulttuuriympäristön tai arkeologisen kulttuuriperinnön osalta. Mikäli kaavaehdotus tästä huolimatta hyväksytään, pyytää museo lähettämään tiedon kaavan mahdollisesta hyväksymisestä museolle viipymättä päätöksenteon jälkeen.

jotain erityistä huomioitavaa? TLM ei ole vastauksessaan esittänyt tarvetta tarkkuusinventoinnista, mikä olisi ollut oleellista tietoa inventoinnin laajalle ennen maastotöiden suorittamista.

Tämä tieto olisi Tornionlaakson museon tullut esittää ja kirjauttaa 22.2.2024 viranomaisneuvottelujen pöytäkirjaan.

Museoviraston arkeologiset kenttäpalvelut ovat olleet Tornionlaakson museoon yhteydessä 14.6.2024.

Tornionlaakson museon tarkoittama kortteli 2 (RM-1) ja kortteli 1 (AP-1) jätetään vahvistamatta kunnes kiinteistöjen alueita on selvitetty riittävästi ja alueelle on löytynyt sellainen maankäytöllinen ratkaisu jonka pohjalta voidaan aluetta kehittää myös arkeologinen kulttuuriperintö riittävästi huomioiden.

Kaavaselostusta tarkennetaan Tornionlaakson museon esittämällä tavalla. Tarkennus on vähäinen eikä edellytä kaavamateriaalin uudelleen nähtävällepanoa.

Tornionlaakson museon tarkoittama kortteli 2 (RM-1) ja kortteli 1 (AP-1) jätetään vahvistamatta kunnes kiinteistöjen alueita on selvitetty riittävästi ja alueelle on löytynyt sellainen maankäytöllinen ratkaisu jonka pohjalta voidaan aluetta kehittää myös arkeologinen kulttuuriperintö riittävästi huomioiden.

4. Paliskuntain yhdistys	Kaavanlaatijan vastine
<p>Suunnittelualue sijoittuu Muonion paliskunnan alueelle, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetulle alueelle. Poronhoito on merkittävä elinkeino Muonion kunnassa. Se on tärkeä työllistäjä paitsi suoraan, myös lihan ja muiden tuotteiden jalostuksen sekä matkailupalveluiden kautta. Poronhoito on myös mer-kittävä vetovoimatekijä kunnan vahvalle matkailulle. Poronhoito ylläpitää kunnan monipuolista elinkeinorakennetta. Erityisesti pienemmissä kylissä poronhoito on merkittävä työllistäjä ja elinvoimaisuuden, maisemakuvan ja turvallisuuden ylläpitäjä. Paliskunnan poronhoito perustuu porojen vapaaseen laiduntamiseen ja luonnonlaitumien ympärivuotiseen käyttöön. Muonion paliskunnassa on paljon muuta maankäyttöä, ja paliskunta on eri yhteyksissä ilmaissut huolensa matkailurakentamisen laajenemisesta.</p> <p>Paliskuntain yhdistys lausuu asiassa yleisellä tasolla, sillä yhdistykseen tulee erilaisiin maankäytön hankkeisiin liittyen lausuntopyyntöjä vuosittain vajaa 100 ja määrä on nousussa. Resurssit eivät enää riitä yksityiskohtaiseen paneutumiseen yksittäisiin asemakaava-asioihin. Kaavoittajalla on selvitysvelvollisuus kaavan vaikutuksista. Vaikutukset on arvioitava riittävällä tarkkuudella yhteistyössä asianosaisen paliskunnan kanssa.</p> <p>Kaavamenettelyn osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa tulee olla alueen paliskunta tai paliskunnat merkittynä osallisiksi. Poronhoitoalueella osallinen on aina paliskunta, jonka alueelle hanke sijoittuu. Jos kaavan vaikutukset ulottuvat naapuripaliskuntiin, on heidät myös tulkittava osallisiksi.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p>
<p>Poronhoidon huomioon ottaminen kaavoituksessa</p> <p>Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto. Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon poronhoitoalueella toimittaessa. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan poronhoitolailla turvattu erityinen oikeus (PHL 3§). Poronhoito on ”rasittanut” maanomistusoikeutta alusta lähtien. Vapaa laidunnusoikeus on poronhoidon olemassaolon ja kannattavuuden edellytys. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetulla alueella valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2§). Maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maan omistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2§). Poronhoitolaissa (53§) säädetään myös, että suunnitelluissa valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa. Neuvottelut on todettu hyväksi keinoksi yhteensovittaa poronhoitoa ja muita maankäytön muotoja kaavoituksessa, vaikka kyse ei olisikaan valtion maista.</p> <p>Poronhoitoalueen maakuntakaavoissa on poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista edellyttäviä yleismääräyksiä sekä tarkempia määräyksiä esim. poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioonottamisesta ja säilyttämisestä. Voimassa olevan Tunturi-Lapin maakuntakaava koko kaava-alueella koskeva yleismääräys edellyttää: ”Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.”</p> <p>Alueidenkäyttölain 42§:n mukaan yleiskaava on ohjeena laadittaessa asemakaavaa. Asemakaavoituksella ei saa vaikeuttaa yleiskaavan</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Kaavaprosessin alussa on järjestetty PHL:n kaltainen neuvottelu Muonion paliskunnan ja Paliskuntain yhdistyksen kanssa 22.2.2024.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p>

toteuttamista. Alueidenkäyttölain 9§:n mukaan asemakaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Alueidenkäyttölain 54§:n mukaan "Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. --- Asemakaavalla ei myöskään saa asettaa maan-omistajalle tai muulle oikeuden haltijalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuttaa sellaista kohtuutonta haittaa, joka kaavalle asetettavia tavoitteita tai vaatimuksia syrjäyttämättä voidaan välttää. ---" Muonion paliskunnan osakkailla on alueella voimassa erityinen oikeus, poronhoito-oikeus, jolle ei saa asemakaavalla aiheuttaa kohtuutonta haittaa.

Poroelinkeinosta tulisi kuvata asemakaavan kaavaselostuksessa seuraavia perusasioita:

- Asianosaisen paliskunnan perustiedot
 - Kuvaus poronhoidon toiminnan luonteesta suunnittelu- ja kaavan vaikutusalueella
 - Poronhoidon perusinfrastruktuurin kuvaus suunnittelu- ja kaavan vaikutusalueella
 - Alueen sijoittuminen suhteessa porojen laiduntamiseen
 - Alueen merkitys paliskunnan toiminnan kannalta: Miten suuri osa paliskunnan poroista laiduntaa/käsitellään alueella? Miten suurta osaa poronomistajista hanke koskee suoraan? Jos alueelle sijoittuu poronhoidon rakenteita (esim. erotusaita, kämppä), mikä on niiden merkitys (pääaita vai vähemmän käytetty) paliskunnan poronhoidon kannalta?
- Lisäksi kaavan kaavaselostuksesta tulee käydä ilmi, miten on arvioitu PHL 53§:n mukaisen neuvottelun tarve, neuvottelun suunniteltu tai toteutunut ajankohta, ja tarvittaessa, miten neuvottelu sovitaan yhteen YVA- ja kaavamenettelyn kanssa.

Merkitään tiedoksi.

Suosittelut aineistot ja/tai menetelmät vaikutusten arviointiin:

- Paliskuntain yhdistykset tilastot (Poromies-lehden vuoden 1. nro: tilastoliite)
- Paliskuntien tiedot: <https://paliskunnat.fi/py/paliskunnat/paliskuntien-tiedot/>
- Porotalouden paikkatietoaineisto
- Karttatyöskentely ja/tai poroisännän/paliskunnan edustajan/edustajien haastattelut
- Neuvottelut
- Paliskunnan lausunto

Merkitään tiedoksi.

Lisätietoja:

Paliskuntain yhdistyksen nettisivut:
Maankäyttö <https://paliskunnat.fi/py/neuvonta/maankaytto/>
Tutkimustietoa <https://paliskunnat.fi/py/materiaalit/tutkimustietoa/>
Opas poronhoidon tarkasteluun maankäyttöhankkeissa (PoroYVA-opas):
https://paliskunnat.fi/poroyva/PoroYVA_2014_FI_web.pdf
Paliskuntain yhdistys muistuttaa, että poronhoidolle keskeisillä laidunalueilla ja muilla toiminta-alueilla on kyettävä turvaamaan rauhallisuus ja yhtenäisyys sekä poronhoidon toiminnalliset edellytykset. Kaavassa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja rakenteet.

Merkitään tiedoksi.

Merkitään tiedoksi.

Merkitään tiedoksi.

<p>Kaavoituksessa on erilaisia keinoja ottaa huomioon poronhoidolle tärkeitä asioita aluevarauksin, kaavamerkinnöin ja -määräyksin. Poronhoidon tarpeisiin voidaan esimerkiksi osoittaa alueita, jotka ovat poronhoidolle tärkeitä, kuten laidunalueita ja porojen kulku- tai kuljetusreitit. Kaavamääräyksellä voidaan lisäksi turvata porojen kulkureitin säilyminen alueen läpi.</p> <p>Kaavan mahdollistamalla rakentamisella tai muulla toiminnalla ei saa pirstoa yhtenäisiä porolaidunalueita, katkaista porojen kulkureittejä tai kuljetusreitit.</p> <p>Muonion paliskunnan lausunnot ja kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävänä kaavan valmistelussa.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Muonion paliskunta ei ole nähnyt tarpeelliseksi antaa ehdotusvaiheen lausuntoa.</p>
5. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto	Kaavanlaatijan vastine
Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollolla ei ole lausuttavaa asiaan.	Merkitään tiedoksi.
6. Jerisjärven Huolto Oy	Kaavanlaatijan vastine
<p>Jerisjärven Huolto Oy esittää lausuntonaan, että Jerisjärven Huolto Oy on loppuun rakentamassa alueella jo aloitettua vesihuoltoverkosta. Verkostosta kerätty jätevesi johdetaan Muonion kunnanjätevedenpuhdistamolle. Verkoston tavoiteltu valmistumisaika on syksyllä 2025. Esitetyltä kaava-alueelta on mahdollista liittyä linjastoon sekä talousveden että jäteveden osalta.</p>	Merkitään tiedoksi.

Muistutus

1. Kiinteistön 498-401-25-77 maanomistaja	Kaavanlaatijan vastine
<p>Pahtakuru-kiinteistöllä on kaksi (2 kpl) leveydeltään 9 metrin tieoikeutta (000-2013-K31329), mitkä rasittavat nyt valmisteilla olevan kaavan kiinteistöjä 498-401-25-36 ja 498-401-25-57 sekä oikeus autojen pitämiseen (000-2013-K31337), mikä rasittaa kiinteistöä 498-401-25-57.</p> <p>Kaavaehdotuksessa 29.11.2024 on osoitettu leveydeltään 9 m mukainen tieoikeus K31329/2 siten, että siinä on kolme jyrkästi risteävää mutkaa, joista yksi on jyrkkyydeltään yli 90 astetta. Ko. tieoikeus on osoitettu lisäksi siten, että osittain se on kaava-alueen pihateitä.</p> <p>Kaavaehdotuksessa 29.11.2024 olevan tieoikeuden K31329/2 linjaus ei mahdollista sellaisen hyväkulkuisen tien rakentamista, mikä olisi tarvittaessa muutettavissa yksityistieksi.</p> <p>Esitämme nyt, että kaavassa osoitettava kiinteistöllemme 498-401-25-77 (Pahtakuru) ajoyhteys, mikä mahdollistaa tieoikeutemme mukaisen hyväkulkuisen tien rakentamisen.</p>	<p>Leveydeltään 9 m mukainen tieoikeus (K31329/2) on huomioitu kaavassa ja kiinteistölle 498-401-25-77 (Pahtakuru) on kaavassa osoitettu ajoyhteys joka hyödyntää suurelta osin jo alueella olevaa tieyhteyttä.</p> <p>Ko. tieyhteyttä tarkistetaan niin, että ajoyhteydestä poistetaan jyrkästi risteävät mutkat. Asiasta on neuvoteltu ja sovittu 4.2.2025 muistutuksen laatineen maanomistajan kanssa.</p> <p>Tarkistus on luonteeltaan vähäinen eikä edellytä kaavamateriaalin uudelleen nähtävälle panoa.</p>

Royaniemellä 12.2.2025

Jarmo Lokio
arkkitehti YKS 122